

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเล่นของเด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ในแต่ละสมัย ระหว่างช่วงเวลา พ.ศ. 2485-2500 พ.ศ. 2501-2531 และพ.ศ. 2532-2538 ในด้านลักษณะการเล่น ลักษณะสถานที่เล่น ลักษณะปฏิสัมพันธ์ของผู้เล่น และลักษณะของของเล่นหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่น

การกำหนดช่วงเวลา โดยพิจารณาช่วงเวลาที่สำคัญ เพื่อแบ่งช่วงเวลาตามเหตุการณ์สำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเล่นของเด็กในวัยอนุบาล เป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2485)-ก่อนการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2500)

ช่วงที่ 2 เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2501)-สิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2527 - 2531) ซึ่งเป็นระยะที่ฟื้นฟูและปรับปรุงประเทศ

ช่วงที่ 3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2532) - ปัจจุบัน (2538) ซึ่งเป็นระยะเริ่มพัฒนาเข้าสู่ระบบการเป็นอุตสาหกรรมใหม่

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กที่มีอายุ 4-6 ปี ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ในช่วงเวลาต่างกัน 3 ช่วงคือ

ระหว่าง พ.ศ. 2485-2500 เป็นผู้ที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2479-2496

ระหว่าง พ.ศ. 2501-2531 เป็นผู้ที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2495-2527

ระหว่าง พ.ศ. 2532-2538 เป็นผู้ที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2526-2534

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ

1. เด็ก หรือผู้ที่เคยเป็นเด็กวัยอนุบาลที่
 - 1.1 เกิด พ.ศ. 2579-2496 จำนวน 12 คน
 - 1.2 เกิด พ.ศ. 2495-2527 จำนวน 24 คน
 - 1.3 เกิด พ.ศ. 2526-2534 จำนวน 4 คน
2. เด็กที่เกิดพ.ศ. 2532-2534
 - 2.1 ในโรงเรียน จำนวน 543 คน
 - 2.2 ในหมู่บ้าน จำนวน 26 คน
3. ครู จำนวน 19 คน
4. ผู้ปกครองจำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 5 ชุด ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์บุคคลทั่วไป
2. แบบสัมภาษณ์ครูอนุบาล
3. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง/พี่เลี้ยง
4. แบบสังเกตนักเรียนอนุบาล
5. แบบสังเกตเด็กในหมู่บ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการเล่นของเด็กในโรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร
- 5 สังกัด
2. การสัมภาษณ์บุคคลทั่วไป ครูอนุบาล ผู้ปกครอง พี่เลี้ยง และการสังเกตนักเรียนอนุบาล เด็กในหมู่บ้าน ผู้วิจัยดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต เกี่ยวกับการเล่นแต่ละชนิด ที่สามารถทำให้เป็นปริมาณได้แจกแจงในตารางวิเคราะห์ลักษณะการเล่นและหาค่าความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. นำข้อมูลที่ไม่สามารถทำให้เป็นเชิงปริมาณได้มาประมวลและนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการเล่นของเด็กวัยอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่าง พ.ศ.2485-2538 พบว่า สามารถแบ่งข้อค้นพบเกี่ยวกับการเล่น ได้เป็น 3 ช่วง ตามบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งมีอิทธิพล คือ การเล่นของเด็ก สรุปได้ดังนี้ คือ

ช่วงที่ 1 พ.ศ.2485 - 2500 (ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 - ก่อนการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1)

1. ลักษณะการเล่น

ด้านจำนวนผู้เล่น จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด มีการเล่นที่เป็นกลุ่ม 20 ชนิด มีการเล่นชนิดที่เล่นได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือเดี่ยวก็ได้ จำนวน 5 ชนิด ได้แก่ เล่นน้ำคลอง, หมากเก็บ, เตินกะลา, เป่ากบ, ขยายวต่อขา

ด้านกติกาการเล่น จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด เป็นการเล่นที่มีกฎเกณฑ์ 24 ชนิด และเล่นโดยอิสระ 8 ชนิด ได้แก่ เล่นน้ำคลอง เตินกะลา ขยายวต่อขา ม้าก้านกล้วย ขายของ ห้างสตึก เป่าไม้ฆาง ตะกร้อ/ปลาสวน

ด้านรูปแบบการเล่น จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด เป็นการเล่นที่ตั้งเป็นวงกลม 5 ชนิด จับคู่ 3 ชนิด เป็นแถว 1 ชนิด แบ่งข้างแข่งขันกัน 12 ชนิด และไม่มีรูปแบบที่แน่นอน 12 ชนิด

ด้านประเภทของการเล่น จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด เป็นการละเล่นพื้นบ้าน 16 ชนิด การเล่นที่ไม่ใช้เพื่อการศึกษา 28 ชนิด และไม่ปรากฏว่ามีการเล่นเพื่อการศึกษาเลย

2. ลักษณะสถานที่

ด้านสถานที่เล่น จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด เป็นการเล่นในร่มและกลางแจ้ง อย่างละ 16 ชนิด เท่ากัน และมีเพียง 1 ชนิด ที่เล่นในน้ำ คือ การเล่นน้ำคลอง

ด้านการจัดสถานที่เล่น จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด เป็นการจัดสถานที่เล่นที่ไม่จัดเฉพาะการเล่น ทั้ง 33 ชนิด

3. ลักษณะปฏิสัมพันธ์

ด้านวาจา จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด เป็นการปฏิสัมพันธ์กับของเล่นหรือผู้เล่นทางบทคำร้อง 5 ชนิด ได้แก่ เป่าอังกาบ มีตุ๊กกลางนา จีจ้อเจี๊ยบ ริริข่าวสารและตัจบไซ้ บทสนทนา 4 ชนิด ได้แก่ งูกินทาง นิดรอด สิงชิงหลัก และขายของ ส่วนที่ใช้คำคล้องจอง 2 ชนิด ได้แก่ จำจี้ แมงมุมขยู่หลังคา

ด้านท่าทาง จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด เป็นการเล่นที่มีปฏิสัมพันธ์กับของเล่นหรือผู้เล่นตามแบบที่กำหนดให้ 20 ชนิด และท่าทางอิสระ จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ม้าก้านกล้วย ลูกข่าง เล่นไม้คดลอง และวิ่งไล่จับ

4. ลักษณะของเล่นหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่น

ด้านลักษณะที่เป็นสิ่งมีชีวิต จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด พบว่า การเล่นที่ไม่ใช่ของแต่เล่นกับคนอื่น มีจำนวนเท่ากับของเล่นที่เป็นสิ่งของ คือ 13 ชนิด การเล่นที่มีของเล่นเป็นพืช มี 8 ชนิด ได้แก่ ตีไก่ เดินกะลา ม้าก้านกล้วย ขายของ จัดเขากะจับ เป่าไม้ข่าง และตะกร้อ/ปลาसान

ด้านแหล่งที่มา จากการเล่น จำนวน 33 ชนิด พบว่า แหล่งที่มาของของเล่นมาจากส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย จำนวน 13 ชนิด ซื่อหามา 9 ชนิด ได้มาจากธรรมชาติ 8 ชนิด และได้มาจากการประดิษฐ์ 5 ชนิด ได้แก่ ม้าก้านกล้วย ลูกหิน หนังสือตึก เป่าไม้ข่าง และตะกร้อ/ปลาसान

ช่วงที่ 2 พ.ศ.2501 - 2531 (เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2501) - สิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2527-2531) ซึ่งเป็นระยะฟื้นฟูและปรับปรุงประเทศ)

1. ลักษณะการเล่น

การเล่นของเด็กในกรุงเทพมหานคร ระหว่าง พ.ศ.2501 - 2531 จากการเล่น 50 ชนิด มีการเล่น 21 ชนิด ที่มีจำนวนผู้เล่นเล่นได้ทั้งเป็นกลุ่มและเล่นเดี่ยว โดยมีการเล่น 27 ชนิด เล่นเป็นกลุ่มได้อย่างเดียว และมีการเล่น 2 ชนิด เดี่ยวที่ผู้เล่นต้องเล่นคนเดียว การเล่น

24 ชนิด จาก 50 ชนิด มีกฎเกณฑ์ โดยการเล่น 19 ชนิด จะมีกฎเกณฑ์ในการเล่น 6 ชนิด อีกระ หรือมีกฎเกณฑ์ในการเล่น 24 ชนิด ให้อิสระในการเล่นแก่เด็ก โดยมีการเล่น 20 ชนิด ที่มีกฎเกณฑ์ และการเล่นที่เหลืออีก 6 ชนิด สามารถเล่นได้ทั้งอิสระและตั้งกฎกติกาในการเล่นได้

รูปแบบของการเล่น มีการเล่น 25 ชนิด ที่ไม่มีรูปแบบในการเล่น ที่เหลือสามารถจำแนกรูปแบบการเล่นได้ คือ เล่นเป็นวงกลม เล่นโดยจับคู่ 4 ชนิด เล่นเป็นแถว 2 ชนิด เล่นแบ่งข้าง 10 ชนิด เล่นโดยกระจายไปตามจุด 2 ชนิด

ประเภทของการเล่น มีการเล่น 12 ชนิด เป็นการละเล่นพื้นบ้าน และการเล่นที่เหลือ 35 ชนิด เป็นการเล่นที่ไม่ใช่เพื่อการศึกษา มีเพียง 1 ชนิด เท่านั้น ที่เป็นการเล่นเพื่อการศึกษา

2. ลักษณะสถานที่เล่น

สถานที่ที่ใช้ในการเล่น 29 ชนิด เล่นในร่ม ที่เหลือ 21 ชนิด เป็นการเล่นกลางแจ้ง มีเพียงการเล่นชนิดเดียวที่เล่นในน้ำ

3. ลักษณะปฏิสัมพันธ์

การปฏิสัมพันธ์ในการเล่นแต่ละชนิด มีการสนทนาในขณะที่เล่น 11 ชนิด การเล่นที่ใช้คำร้องมีจำนวน 6 ชนิด โดยใช้คำคล้องจองในขณะที่เล่นมีน้อยสุดเพียง 2 ชนิด 31 ชนิด ดังนั้น การใช้ท่าทางในขณะที่เล่นมีการเล่นถึง 19 ชนิด ที่ใช้ท่าทางอย่างอิสระและการเล่น 14 ชนิด ที่มีการกำหนดท่าทาง

4. ลักษณะของของเล่น

การเล่นที่ใช้สิ่งของเป็นอุปกรณ์มีจำนวนการเล่นถึง 32 ชนิด ในขณะที่การเล่นที่เล่นกับคน มีจำนวนเพียง 14 ชนิด และการใช้สัตว์และพืช เป็นของเล่นในการเล่น มีเพียงอย่างละ 1 ชนิด เท่านั้น

แหล่งที่มาของของเล่นในการเล่นแต่ละชนิด มีจำนวนถึง 25 ชนิด ที่ผู้เล่นต้องซื้อ มาเอง โดยการเล่นที่ของเล่นจากธรรมชาติ ซึ่งมี 7 ชนิด ในขณะที่การใช้สิ่งรอบ ๆ ด้านไม่ปรากฏในการเล่น

ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2532-2538 (ระยะเริ่มพัฒนาเข้าสู่ระบบการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่)

1. ลักษณะการเล่น

ด้านจำนวนผู้เล่น จากการเล่นจำนวน 32 ชนิด จาก 177 ชนิด ที่เล่นเป็นกลุ่ม อย่างเดียว การเล่น 9 ชนิด ที่เล่นเดี่ยว และการเล่น 136 ชนิด เล่นได้ทั้งเป็นกลุ่มและเดี่ยว มีลักษณะอิสระ ไม่ค่อยมีกฎเกณฑ์ การเล่นเกือบทั้งหมดไม่มีรูปแบบโดยการเล่นที่มีรูปแบบจะมีรูปแบบวงกลมเป็นส่วนใหญ่รองลงมาเป็นแถวตอนลึก การจับคู่จะมีน้อยที่สุด การเล่นส่วนใหญ่ไม่ใช่การเล่นเพื่อการศึกษา มีการเล่นเพียง 44 ชนิด เท่านั้น ที่เล่นได้ทั้งเพื่อการศึกษาและไม่ใช้การศึกษา

2. ลักษณะสถานที่เล่น

ลักษณะสถานที่เล่นจากการเล่นจำนวน 177 ชนิด เป็นการเล่นที่สามารถเล่นได้ทั้งในร่มและกลางแจ้ง การจัดสถานที่เล่นเกือบทั้งหมดจัดสถานที่เล่นโดยเฉพาะ

3. ลักษณะปฏิสัมพันธ์

ลักษณะปฏิสัมพันธ์เด็กใช้ท่าทางอย่างอิสระกับของเล่นที่เป็นสิ่งของ

4. ลักษณะของเล่นหรืออุปกรณ์การเล่น

ลักษณะของเล่นส่วนใหญ่ได้จากการซื้อและประดิษฐ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการเล่นของเด็กในกรุงเทพมหานคร ระหว่าง พ.ศ. 2485-2538 ทำให้ได้ข้อสังเกตสมควรมานำมา เป็นประเด็นอภิปรายดังนี้

1. ลักษณะการเล่น

ในช่วง พ.ศ. 2485-2500 ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในลัทธิธรรมชาตินั้น ประกอบกับการขาดแคลนของเล่นในช่วงสงคราม ทำให้เด็กในช่วงนี้ เล่นสิ่งของที่ได้จากธรรมชาติ เป็นหลัก เช่น ประดิษฐ์ขึ้นจากไม้ บินลูกหินด้วยดิน เล่นขายของด้วยวัสดุจากธรรมชาติ มีการเล่นเลียนแบบการทำงานของผู้ใหญ่ เป็นต้น การละเล่นพื้นบ้าน เป็นที่นิยมมากในช่วงนี้ ลักษณะการเล่นไม่ซับซ้อน เป็นไปอย่างง่ายๆ และเพื่อความสนุกสนานเป็นหลัก ต่อมาในช่วงที่ 2 พ.ศ. 2501-2531 ลักษณะการเล่นในช่วงนี้มีการพัฒนาจากเดิมไปมาก มีการละเล่นใหม่ๆ เข้ามา เนื่องจากได้รับความเจริญจากทางตะวันตกและอิทธิพลของโทรทัศน์ ในขณะที่การละเล่นพื้นบ้านยังเป็นที่ยอมรับ ในตอนปลายของช่วงนี้มีความแตกต่างกับตอนต้น ๆ ค่อนข้างชัดเจน เพราะความเจริญทางวัตถุเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ทำให้การเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ หายไป และมีการเล่นที่ซับซ้อนและใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมากขึ้น และช่วงที่ 3 พ.ศ. 2532-2538 เป็นช่วงที่ระบบการศึกษาเข้ามามีอิทธิพลต่อการเล่นของเด็ก เป็นอย่างมากอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ทั้งครูระดับอนุบาล และผู้ปกครองต่างสนใจศึกษาและมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในการเล่นของเด็กวัยอนุบาลเพิ่มขึ้น และได้เข้ามามีบทบาท เป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเล่นและจัดหาของเล่นให้เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับครูอนุบาลนั้น ได้นำการเล่นมาเป็นสื่อในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กรวัยอนุบาล และนำมาสอดแทรกในการจัดประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กรวัยอนุบาล จึงกลายเป็นการเล่นเพื่อการศึกษาด้วย แทนที่จะเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินอย่างอิสระตามความพอใจของเด็กเพียงอย่างเดียว เพราะแม้ครูวางขอบเขตอย่างกว้าง ๆ ให้เด็ก แต่เมื่อเด็กออกนอกขอบเขตครูก็จะเป็นผู้ควบคุมให้อยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ อย่างแน่นอน ทำให้การเล่นไม่มีการสร้างสรรค์หรือมีรูปแบบออกไปทางอื่นได้ การจัดการเล่นในโรงเรียนในกรุงเทพมหานครมีลักษณะที่สอดคล้องกับความเชื่อในการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนนั้น ๆ บางโรงเรียนจัดการเล่นเพียงเพื่อให้เด็กได้เล่นสนุกสนาน แต่บางโรงเรียนเกือบไม่พบการเล่นเลย เพราะเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเขียนคัดตัวอักษร ระบายสี

บวกเลข จากการวิจัยพบว่ามีการละเล่นพื้นเมืองในโรงเรียนบ้างเฉพาะเวลาที่ครูจัดกิจกรรมการเล่นกีฬา ดังนั้น เด็กอนุบาลในช่วงนี้จึงไม่ค่อยรู้จักการเล่นพื้นเมือง ลักษณะการเล่นโดยรวมของเด็กช่วงนี้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างเล็กน้อย เช่น ค่ำร้อง, ท่าทางประกอบการเล่นหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่นแต่รูปแบบการเล่นยังคงเหมือนเดิม การเล่นบางอย่างเปลี่ยนแปลงทั้งคำร้องและรูปแบบการเล่น แต่ยังคงเค้าเดิมไว้บ้างพอให้เห็นถึงรูปแบบเดิม นอกจากนี้ จากการที่พบว่า ช่วง พ.ศ. 2532 - 2538 เด็กวัยอนุบาลจำนวนมากเข้าโรงเรียนอนุบาล และเป็นช่วงที่เด็กวัยอนุบาลบางคนแทบไม่มีโอกาสเล่นเลย เนื่องจากโรงเรียนบางโรงเรียนให้เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่นอกบ้าน อ่าน เขียน คัด และคิดเลข เอล์คินด์ (Elkind, 1987) อธิบายผลเสียของการฝึกอ่าน เขียน คิดเลข เหมือนผู้ใหญ่ว่า เด็กจะเกิดความเครียด ซึ่งจะเป็นโทษต่อระบบร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง และทำให้เด็กอายุสั้นลง อีกทั้งยังมีผลระยะยาวต่อการขาดแรงจูงใจในการเรียน เด็กเรียนรู้ที่จะต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ตลอดเวลา ขาดความริเริ่มด้วยตนเอง และขาดการพัฒนาความคิดแบบนามธรรม ดังนั้น ฝักการศึกษาปฐมวัยจึงควรให้ความสำคัญและตระหนักว่า การนำเด็กปฐมวัยเข้าสู่ระบบโรงเรียน โดยแลกกับโอกาสที่เด็กจะได้เล่นและเรียนรู้จากการเล่นไปตามธรรมชาติดัง เช่น เด็กในอดีตนั้น จะต้องไม่ใช่เป็นการทำให้เด็กสูญเสียโอกาสในการเล่น และกลับต้องทำกิจกรรมที่เป็นสภาวะเสี่ยงต่อปัญหาและความล้มเหลวต่าง ๆ ยิ่งกว่าเด็กในอดีต ทั้งที่ยุคปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญทางเทคโนโลยี และมีผู้มีความรู้ทางการศึกษาปฐมวัย มากยิ่งกว่ายุคใด ๆ ที่ผ่านมา

2. ลักษณะของสถานที่เล่น

ในช่วงที่ 1 พ.ศ. 2485-2500 สถานที่และสภาพแวดล้อมในช่วงนี้มีลักษณะกว้างขวาง เชื้อต่อการเล่นเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ มักเป็นลานดินกว้าง ๆ ตามหมู่บ้านหรือลานวัด เด็กจากบ้านเรือนในละแวกใกล้ เคียงกันจะมารวมเล่นด้วยกัน การเล่นส่วนใหญ่เป็นการเล่นกลางแจ้ง ต่อมา ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2501-2531 ในช่วงนี้คอนกรีตยุคยังคงคล้ายช่วงที่ 1 แต่คอนกรีตมีความเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากสภาพบ้านเมืองที่มีอาชีพทางการเกษตรค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นโรงงานอุตสาหกรรม บ้านเรือนเริ่มเพิ่มจำนวน ถนนก็มียากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้พื้นที่ในการเล่นลดน้อยลง เด็ก ๆ จะเล่นอยู่บริเวณหน้าบ้านและใกล้ๆ บ้านเรือนของตนเอง ไม่ค่อยมีที่เล่นร่วมกันให้เห็น นอกจากที่รกร้างซึ่งยังไม่ถูกปลูกสร้างอาคารเด็กก็จะมารวมตัวกัน เช่น เนินดินหรือบริเวณข้างน้ำ

และใน ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2532-2538 ผู้ปกครองและครูในช่วงนี้ให้ความสำคัญกับการเล่นของเด็กวัยอนุบาลมาก มีการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมสำหรับการเล่นโดยเฉพาะให้แก่เด็ก ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจดี สถานที่เล่นในช่วงนี้มีค่อนข้างน้อย เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่มักกลายเป็นตึกกรมบ้านช่องและถนนหนทางไปหมด ผู้คนในนี้ก็จะตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่บ้านเป็นสวนใหญ่ เด็ก ๆ จึงต้องออกมาเล่นบนถนนที่อยู่ในซอยภายในหมู่บ้าน บางหมู่บ้านมีให้บริการทางด้านสาธารณสุขโรค เช่น จัดสร้างสระว่ายน้ำหรือสนามเด็กเล่นให้ด้วย ทำให้เด็กที่มีมาเล่นรวมกันกับเพื่อน ๆ แต่บางหมู่บ้านไม่มี เด็กก็ต้องเล่นอยู่ภายในบริเวณบ้านของตนเอง การเล่นสวนใหญ่เป็นการเล่นภายในร่ม คืออยู่ในตัวอาคารบ้านเรือน

การมีสถานที่เล่นซึ่งจำกัด เช่นนี้มีผลต่อลักษณะการเล่นของเด็กอย่างยิ่ง เพราะทำให้เด็กจำกัดการเล่นอยู่แต่ประเภทที่ไม่ต้องมีการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่โดยอิสระ และไม่สามารถเล่นโดยสังเสียงตะโกนเอะอะได้ตามใจชอบเหมือนเด็กในอดีต การที่เป็นเช่นนี้ย่อมมีผลทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ไม่สมคูลย์ กล่าวคือ ไม่ได้มีพัฒนาการทางร่างกายและทางสังคมเท่าที่ควร การจำกัดสถานที่และสภาพแวดล้อมสำหรับการเล่น จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องคำนึงให้แก่เด็กทุกคน ไม่จำกัดเฉพาะเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น เพราะสิ่งนี้เป็นความต้องการพื้นฐานที่เด็กทุกคนมีสิทธิ์ได้รับตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติ พ.ศ. 2532 และรัฐบาลได้กำหนดเป็นปฎิญาเพื่อเด็ก พ.ศ. 2533 (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2533) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ในการเล่นว่า "...เด็กต้องมีโอกาส และมีสถานที่วิ่งเล่นออกกำลังกายและเล่นกีฬา รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการตามวัย"

(น. 31)

3. ปฏิสัมพันธ์ในการเล่น

ในช่วงที่ 1 พ.ศ. 2485-2500 ลักษณะการเล่นในช่วงนี้มีลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่ประกอบด้วยเด็กหลายวัยเล่นรวมกัน การเล่นไม่แบ่งแยกเพศ ลักษณะปฏิสัมพันธ์ของเด็กเป็นไปทั้งกับเพื่อนที่โตกว่าและรุ่นเดียวกัน เนื่องจากครอบครัวมีขนาดใหญ่ การตั้งบ้านเรือนใกล้เคียงกันทำให้เด็กได้เล่นกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน รวมทั้งรูปแบบของการเล่นก็ยึดถือการเล่นเป็นกลุ่มใหญ่ มีพี่น้องโต้ตอบกันเป็นคำคล้องจองง่าย ๆ การเล่นมีลักษณะของการใช้ความร่วมมือเป็นส่วนใหญ่ ต่อมา ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2501-2531 ลักษณะปฏิสัมพันธ์ในการเล่น

ของเด็กในชวณนี้ค่อนข้างไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม เพราะลักษณะทางสังคมยังคงเดิม แต่ตอนปลายมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน เนื่องจากลักษณะทางสังคมและครอบครัวที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน การโต้ตอบด้วยท่าทางยังคงคล้ายๆ ของเดิม แต่ท่ร้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและสภาพแวดล้อม ลักษณะของการเล่นที่ใช้ความร่วมมือลดลง แม้จะยังคงเป็นกลุ่มใหญ่อยู่ แต่การเล่นเป็นไปเพื่อตัวของเด็กแต่ละคน และช่วงที่ 3 พ.ศ. 2532-2538 เด็กในชวณนี้มีลักษณะการเล่นที่ต้องใช้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนลดลงกว่าช่วงที่ 1 และ 2 บางทีต้องเล่นคนเดียว สาเหตุเนื่องมาจากการลดขนาดของครอบครัว เด็กจะเล่นกับเพื่อนจำนวนมากๆ ได้ที่โรงเรียนหรือเล่นกับเพื่อนบ้างจำนวนมากๆ ได้ที่สนามเด็กเล่นของหมู่บ้านซึ่งก็มีใ้ได้อยู่ในทุกแห่ง เด็กที่อาศัยอยู่ห้องแถวริมถนนต้องเล่นกับพี่น้องหรือเล่นคนเดียว ไม่สามารถออกมาวิ่งเล่นนอกบ้านได้ เนื่องจากอันตรายของรถที่แล่นอยู่ตามท้องถนน การละเล่นที่มีลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่หายไป การเล่นที่ใช้ผู้เล่นน้อยๆ เล่นคู่ หรือเล่นคนเดียวมาแทนที่ของเล่นที่โต้ตอบกับเด็กได้ เช่น เกมคอมพิวเตอร์หรือเกมกดจึงเป็นที่นิยมมาก นอกจากนั้นเด็กยังคิดหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นแทนการออกไปเล่นกับเพื่อน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงลดลงอย่างเห็นได้ชัด การที่เป็นเช่นนี้ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้ทักษะทางสังคม ขาดโอกาสที่จะได้แสดงความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจและให้เกียรติผู้อื่น ทำให้พัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นไปได้ช้าหรือหยุดชะงักอยู่ที่ขั้นต้นๆ ซึ่งไม่สมวัยได้ และจะมีผลกระทบคือพัฒนาการด้านอื่นๆ เพราะเด็กที่ไม่มีทักษะทางสังคมย่อมไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะเพื่อนเด็กด้วยกัน จะทำให้เด็กขาดโอกาสได้เรียนรู้และพัฒนาภาษาและสติปัญญา ตลอดจนคุณธรรมจากบุคคลอื่น รวมทั้งลดโอกาสในการเข้าร่วมกลุ่มวิ่งเล่น ออกกำลังกาย เพื่อพัฒนาด้านร่างกายด้วย (ประติพนธ์ อุปรามย์ 2526; และประภาพรรณ เขียมสุภาษิต, 2526)

4. อุปกรณ์การเล่น

ในชวณที่ 1 พ.ศ. 2485-2500 ของเล่นในชวณนี้ได้มาจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เช่น หิน ดิน ทราย น้่ามาบ้นเล่น น้่ากะลา ดอกไม้ ใบไม้ ลูกไม้ มาเล่นขายของ ของเล่นได้มาจากการประดิษฐ์มากกว่าการซื้อ เพราะเป็นชวณสงคราม ของเล่นไม่มีการวางขายและยังมีของเล่นผลิออกมาขายไม่มาก เพราะถือ เป็นของหุ่มเพียง ของเล่นที่ประดิษฐ์และขายตามท้องตลาดมีลักษณะงายๆ ไม่ซับซ้อนและไม่แข็งแรง ทำจากไม้บางๆ กระดาษสา หรือใช้ดินปั้น เป็นตุ๊กตา

เป็นหม้อข้าวหม้อแกง ต่อมา ในช่วงที่ 2 พ.ศ. 2501-2531 ของเล่นในช่วงนี้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ของเล่นเริ่มมีหลากหลายมากขึ้นตามลำดับ คอนค้นของช่วงนี้ของเล่นมักผลิตด้วยไม้ สังกะสี เริ่มมีของเล่นประเภทไขลานแพร่หลายมากขึ้น ต่อมาของเล่นพลาสติกเริ่มเป็นที่นิยม และมีการผลิตในปริมาณมาก ทำให้ของเล่นเดิมถูกลืมเลือนไป คอนปลายของช่วงนี้ของเล่นประเภทอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เกมกด เป็นที่รู้จัก แต่ยังไม่แพร่หลายนัก เพราะมีราคาแพงมาก และในช่วงที่ 3 พ.ศ. 2532-2538 มีของเล่นให้เลือกมากมาย ของเล่นทำเลียนแบบของจริงเหมือนมาก เช่น บิน หม้อข้าวหม้อแกง ของเล่นถูกผลิตเจาะจงให้เพศใดเพศหนึ่งเล่นโดยเฉพาะ เช่น ตุ๊กตาหุ่นยนต์เปลี่ยนร่างได้สำหรับเด็กชาย ตุ๊กตาบาร์บี้สำหรับเด็กหญิง ของเล่นในช่วงนี้มีลักษณะซับซ้อนและผลิตด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง สามารถโต้ตอบกับผู้เล่นได้ ทำให้เด็กที่ไม่มีเพื่อนเล่น สามารถเล่นได้คนเดียวกับของเล่นนี้ นอกจากนี้ของเล่นส่วนใหญ่ผลิตเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กหรือการศึกษาของเด็กวัยอนุบาลด้วย

จะเห็นว่า ของเล่นและอุปกรณ์การเล่นในปัจจุบันมีบทบาทมากขึ้นกว่าในอดีต อย่างเป็นได้ชัด เนื่องจากในอดีต เด็กจะเล่นกับเพื่อนโดยอาศัยของเล่น เป็นเพียงอุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวก หรือช่วยในการคิดฝันจินตนาการ แต่ในปัจจุบัน เด็กอาศัยของเล่นประเภท เกมกด วิดีโอเกม หรือ เกมคอมพิวเตอร์ที่โต้ตอบได้ เป็นเพื่อนเล่นแทนเพื่อนที่เป็นมนุษย์ หรือของเล่นที่ใช่เพื่อประกอบจินตนาการในการเล่นในอดีต เช่น ไม้ตี คอกไม้ ก้อนหิน กิ่งไม้ แทนภาชนะและอาหารในการเล่นหม้อข้าวหม้อแกง แต่ในปัจจุบัน มีการผลิตอาหารเทียมทำด้วยพลาสติก ภาชนะขนาดเล็กที่เหมือนจริง ฯลฯ เด็กจึงไม่มีการจินตนาการเพิ่มเติม แต่จำกัดความคิดและเล่นตามรูปร่างลักษณะของของนั้นเท่านั้น การที่เป็นเช่นนี้ทำให้พฤติกรรมการเล่นของเด็กซึ่งมี 4 แบบใหญ่ๆ คือ การเลียนแบบ(imitation) การสำรวจ(exploration) การทดสอบ (testing) และการสร้าง (construction) (Sutton-Smith, 1972 อ้างถึงใน เลขา ปิยะจักรีระ, 2524) จักคอยู่กับการเลียนแบบเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาสติปัญญาซึ่งได้จากการสำรวจ การทดสอบ และการสร้างจะน้อยลงไป อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบันก็มีของเล่นที่จงใจผลิตขึ้นเพื่อส่งเสริมสติปัญญาของเด็กใน 3 ด้าน ดังกล่าว โดยเฉพาะตัวต่อรูปทรงเรขาคณิตซึ่งเด็กสามารถสร้างเป็นสิ่งต่างๆตามจินตนาการของตนโดยผ่านการสำรวจและการลองผิดลองถูก จึงเห็นว่า ของเล่นในยุคใหม่มีทั้งที่ส่งเสริมและสกัดกั้นพัฒนาการของเด็ก ผู้ใหญ่ในปัจจุบันจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพิจารณาและจัดหาของเล่นที่เหมาะสมให้แก่เด็กยิ่งกว่าบทบาทของผู้ใหญ่ในอดีตที่ผ่านมา

5. บริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเล่นในแต่ละช่วง

5.1 ระหว่าง พ.ศ. 2485 - 2500

1) สภาพเศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง

ในช่วง พ.ศ. 2485 - 2500 เป็นช่วงที่อยู่ในระหว่างสงครามจึงมีผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม และการเล่นของเด็กมาก เนื่องจากสิ่งของต่าง ๆ ขาดแคลนและแพงมาก เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม รวมไปถึงของเล่นด้วย ทำให้เด็กต้องเก็บของจากธรรมชาติมาเล่น เช่น ดินเหนียวมาปั้นเป็นตุ๊กตา รูปคนและหรือรูปสัตว์ นำไม้มาเหลา ทำเครื่องปั้น นำเดาวัลย์ หรือเถาตาสีงมาทำหนังสติ๊ก เด็ก ๆ ส่วนใหญ่ต้องตามผู้ปกครองไปอยู่ต่างจังหวัดเพื่อหลบภัยทางอากาศ ทำให้เด็กที่เหลืออยู่ในกรุงเทพมหานครขณะนั้นมีเพื่อนเล่นน้อยลง อีกทั้งการที่ต้องคอยพรางไฟในตอนกลางคืนและต้องฟังสัญญาณเตือนภัยทางอากาศ ทำให้เวลาเล่นของเด็กลดลงไปด้วย

2) การตั้งบ้านเรือน สภาพบ้านเรือน การอยู่อาศัย และการติดต่อไปมาหาสู่

ในช่วงเวลานี้บ้านเมืองมีลักษณะไม่แตกต่างจากสภาพบ้านเมืองในต่างจังหวัดมากนัก มีการสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้ ๆ กัน มีรั้วกันแต่ไม่ทึบ เด็กมีน้อยมากส่วนใหญ่เป็นห้องแถว 2 ชั้น ถนนยังแคบกว่าปัจจุบันมาก ปริมาณรถบนถนนน้อย ข้างถนนมีลำคลองและแพอยู่บ้าง จากลักษณะสภาพบ้านเมืองเช่นนี้ ทำให้สถานที่เล่นของเด็ก คือ สถานที่บริเวณลานวัดหรือลานของหมู่บ้าน และตามตรอกซอย เพราะไม่มีอันตรายจากยานพาหนะ นอกจากนี้เด็กยังอาศัยแม่น้ำลำคลองเป็นสถานที่เล่นเช่นเดียวกัน เนื่องจากแม่น้ำลำคลองมีความสะอาดอยู่มาก

3) ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนบ้าน

ตั้งที่กล่าวมาแล้วสังคมในยุคนี้นับเป็นลักษณะครอบครัวใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา และเด็ก ๆ คือ พี่น้อง ลูกพี่ลูกน้อง และผู้อยู่อาศัยอื่น เช่น แมงมุม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ทำให้เด็กในช่วงเวลานี้มีการเล่นที่เกี่ยวข้องกับคนในบ้าน ทั้งผู้ใหญ่และเด็กวัยเดียวกัน การเล่นเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ประกอบด้วย เด็กหลายวัย มีทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย เนื่องจาก การตั้งบ้านเรือนไม่ห่างกัน ไม่มีอันตรายจากยานพาหนะ จึงทำให้ผู้ปกครองอนุญาตให้เด็กไปมาหาสู่กับเพื่อนบ้านได้ตลอดเวลา ทำให้การถ่ายทอดการเล่นจากผู้ใหญ่สู่เด็ก และจากบ้านหนึ่งไปสู่อีกบ้านหนึ่ง

แต่ไม่มีการถ่ายทอดข้ามสังคมไกล ๆ การถ่ายทอดเป็นไปในลักษณะของการที่เด็กช่วยอนุบาล เข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นกับรุ่นพี่ ซึ่งรู้จัก เล่นการเล่นหรือของเล่นนั้น ๆ

4) ความเจริญทางเทคโนโลยี

ช่วงเวลานี้ยังมีความเจริญทางเทคโนโลยีน้อยมาก เช่น วิทยุจะมีเฉพาะตามสถานที่ราชการและบ้านผู้มีฐานะดี คนยากจนไม่มีวิทยุ โทรศัพทียังไม่มีตามบ้านทั่ว ๆ ไป การติดต่อรับรู้ข่าวสารจะผ่านทางจดหมาย โทรเลข หนังสือพิมพ์ ซึ่งช้ามาก การเล่นของเด็กจึงได้รับอิทธิพลจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การทำงานของผู้ใหญ่ในขณะนั้น ของเล่นก็เป็นของที่หามาได้ในพื้นที่ที่มีลักษณะที่ได้รับถ่ายทอดสืบต่อกันมา

5.2 ระหว่าง พ.ศ.2501 - 2531

1) สภาพเศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง

ในช่วง พ.ศ.2501 - 2531 นี้ เป็นเวลาที่เศรษฐกิจของบ้านเมืองเริ่มดีขึ้นตามลำดับ ในระยะแรกสังคมยังคงเป็นแบบเกษตรกรรมอยู่ จนถึงปลายช่วงสังคมเกษตรกรรมจึงเปลี่ยน เป็นสังคมอุตสาหกรรมตามลำดับ ในขณะที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจนี้เอง วิถีชีวิตของคนในสังคมก็เปลี่ยนตามไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลต่อการเล่นของเด็กไปด้วย วิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพทางเศรษฐกิจของคนในสังคมที่ดีขึ้นทำให้คนในสังคมมีความสามารถในการซื้อมากขึ้น รวมทั้งการผลิตของเล่นก็มีการพัฒนารูปแบบมากขึ้น ของเล่นมีลักษณะหลากหลายขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ของเล่นที่มาจากธรรมชาติก็ยังได้รับความนิยมอยู่มาก เพราะนอกจากจะเป็นของเล่นของผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำแล้ว ที่สำคัญคือ ของเล่นที่มาจากธรรมชาติยังตอบสนองความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของผู้เล่นได้ดีกว่า เช่นเดียวกัน

2) การตั้งบ้านเรือน สภาพบ้านเรือน การอยู่อาศัย และการติดต่อไปมาหาสู่

สภาพบ้านเรือนมีความเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากในตอนปลายช่วงนี้ เพื่อให้ทันกับความเจริญของเศรษฐกิจและสังคม มีการโยกย้ายถิ่นฐานจากต่างจังหวัด เข้ามาสู่ในเมือง เพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ในอัตราที่สูงมาก ลักษณะการตั้งบ้านเรือน เปลี่ยนไปมาก เกิดหมู่บ้านขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับจำนวนคนที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามา สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่มีลักษณะ เป็นตึกแถว เป็นบ้านหลังย่อม ๆ ติดกัน บางแห่งใช้รั้วกันเดียวกัน

เรียงกันเป็นแนวยาว บริเวณของบ้านมีขนาดเล็กมาก บางแห่งไม่มีสภาพเหล่านี้ มีผลต่อการเล่นของเด็กโดยตรง เพราะเด็กเล็กชอบการเล่นที่ได้เคลื่อนไหวและใช้ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การวิ่ง การกระโดด ฯลฯ ดังนั้น การเล่นของเด็กจึงเปลี่ยนไปตามสภาพของสถานที่ที่อยู่อาศัย การเล่นพื้นบ้านที่มีลักษณะของการวิ่งจึงลดลงและหายไปกับสังคมเมือง การเล่นเป็นไปในรูปของการเล่นอยู่กับบ้าน ของเล่นที่ได้จากธรรมชาติก็หายากขึ้น เนื่องจากต้นไม้ คินทราย หายไป กลายเป็นบ้านหรือตึกแทน

3) ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนบ้าน

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ครอบครัวมีขนาดเล็กลง บางครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวมีเพียง พ่อ แม่ ลูก เท่านั้น ขณะเดียวกันเพื่อนบ้านก็มาจากที่ต่างกันไม่สนิทสนมเหมือนก่อน ความไม่ไว้วางใจในความปลอดภัยของผู้ปกครองจึงมีมาก ส่งผลให้ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้เด็กออกไปเล่นกับเพื่อนนอกบ้าน จากผลการวิจัยพบว่า เด็กสมัยนี้มีเพื่อนที่เป็นผู้ใหญ่บ่อยลง รวมทั้งมีโอกาสนับเล่นกับเพื่อนและญาติพี่น้องน้อยลงด้วย

4) ความเจริญทางเทคโนโลยี

ในช่วง พ.ศ.2501 - 2531 นี้ มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีขึ้นตามลำดับ และมีความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในปลายช่วง ช่วงนี้เป็นช่วงที่กำลังพัฒนาจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม ประเทศต้องรับความเจริญและเทคโนโลยีจากต่างชาติเข้ามาด้วย ผลพลอยได้ก็คือ วัฒนธรรมและแนวคิดจากต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว

จากผลการวิจัยพบว่า เด็กไม่รู้จักการเล่นพื้นบ้านของไทย มีการเล่นใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาแทนที่ ซึ่งการเล่นนั้น มีคำร้องประกอบการเล่น และมีรายละเอียดของวิธีการเล่น

5.3 ระหว่าง พ.ศ.2532 - 2538

1) สภาพเศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง

ในช่วงนี้ เป็นช่วงที่มีสภาพเศรษฐกิจดีที่สุดในเมื่อเปรียบเทียบกับ 3 ช่วง รายได้เฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 2475 บาทต่อเดือน ผู้ปกครองจัดเป็นกลุ่มผู้มีการศึกษาเฉลี่ยสูงที่สุดใน 3 ช่วง และมีความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและความสำคัญของเด็ก

มากขึ้น จึงมีการจัดหาการเล่นและของเล่นให้เด็ก เพื่อให้เด็ก เกิดพัฒนาการอย่างเต็มที่ของ เล่นในสมัยนี้ผลิตขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะเด็กในด้านต่าง ๆ

จากผลการวิจัย พบว่า ของเล่นส่วนใหญ่ได้มาจากการซื้อ ผลิตขึ้น และมาจากธรรมชาติ ตามลำดับ

2) การตั้งบ้านเรือน สภาพบ้านเรือน การอยู่อาศัย และการติดต่อไปมาหาสู่

ลักษณะการตั้งบ้าน เรือนและความเป็นอยู่ของคนในกรุงเทพมหานคร คือ บ้านที่อยู่อาศัยส่วนมาก เป็นบ้านจัดสรรมีความ เหมือนกับช่วงปลายของ พ.ศ.2501 - 2531 กล่าวคือ อยู่กันเป็นหมู่บ้าน รัชสถานี่ต่าง ๆ รวมกัน เช่น สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ มีการสร้างโรงเรียนอนุบาลประจำหมู่บ้าน ทำให้ เป็นศูนย์รวมของเด็กในหมู่บ้านและ เด็กที่อยู่ใกล้ เคียง ทำให้ เด็กมีโอกาสที่จะ เล่นมากขึ้น

3) ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในครอบครัว ญาติมิตร และ เพื่อนบ้าน

ลักษณะครอบครัวของคนในกรุงเทพมหานคร ในช่วงปี พ.ศ.2532-2538 นี้ เป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก บางบ้านมีญาติผู้ใหญ่อยู่ เพื่อช่วยดูแลบ้าน ขณะที่ เจ้าของบ้านออกไปทำงาน

จากผลการวิจัยพบว่า เด็กมีการ เล่นกับพี่น้อง และเพื่อนบ้านมากกว่า มีการ เล่นกับญาติผู้ใหญ่ บ้านที่มีลูกคนเดียว เด็กก็จะ เล่นคนเดียวในบ้าน ลักษณะการเล่น เป็นการ เล่นที่จำกัดจำนวนคนน้อย ๆ ผู้เล่นมัก เป็นวัยใกล้เคียงกัน ผู้ใหญ่ เป็น เพียงผู้คอยดูแลความปลอดภัยให้กับ เด็ก แต่ไม่ได้ลงมา เล่นกับ เด็กด้วย การถ่ายทอดการเล่นจึง เป็นไปแบบ เด็กถ่ายทอดกันเอง

4) ความเจริญทางเทคโนโลยี

ช่วงปี พ.ศ.2532 - 2538 เป็นยุคโลกาภิวัตน์มีการใช้เทคโนโลยี ขึ้นสูง เข้ามา เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ของเล่นที่ผลิตสำหรับ เด็กจึง เป็นของเล่นที่มีลักษณะ เป็นกลไก หรือใช้ไฟฟ้าและมีความซับซ้อน สามารถสนองความคิด สร้างสรรค์และจินตนาการ เด็กได้อย่างรวดเร็ว มีการโต้ตอบกับ เด็กได้ เป็นการ เล่นเพียงกลุ่มย่อย หรือคนเดียว

จึงเห็นได้ชัดว่า การเล่นของเด็กมีการเปลี่ยนไปตามอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและทางกายภาพ ความเจริญทางเทคโนโลยี ตลอดจนความเชื่อและความรู้ของผู้ใหญ่ที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังที่ บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner, 1977 อ้างถึงใน สุมณ อมรวิวัฒน์ และคณะ, 2532) ได้อธิบายว่า พัฒนาการของเด็กนั้นได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและบริบทรอบตัว ทั้งในระดับใกล้ชิดตัวเด็กที่สุด ได้แก่ ครอบครัว ในระดับห่างออกไป ตั้งแต่ระดับเพื่อนบ้าน หน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน โรงเรียน ไปจนถึงสังคมภายนอก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการเล่นของเด็กปฐมวัยในภูมิภาคและเปรียบเทียบกับผลการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อศึกษาความคล้ายคลึงและความแตกต่างของการเล่นของเด็กที่อยู่ในบริบทที่แตกต่างกัน
2. ควรมีการทบทวนการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันว่า ได้มีการตอบสนองความต้องการเกี่ยวกับการเล่นของเด็กอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติในวัยนี้หรือไม่ และควรมีการศึกษาถึงผลกระทบของโอกาสในการเล่นที่เปลี่ยนไปของเด็กอย่างจริงจัง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กในปัจจุบันต่อไป
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเล่นของเด็กไทยและการเล่นของเด็กในประเทศใกล้เคียง โดยเฉพาะ ลาว เขมร พม่า มาเลเซีย ตลอดจนชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ว่ามีลักษณะการเล่นที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกับของไทยอย่างไร